F: jachetti   ✓: 20 :

744

Duplicato

54074/B

DOMINICI VANDELLII

PHILOSOPHI AC MEDICI

EPISTOLA

De' *ſenſibilitate* Pericranii, Perioſtii, Medullæ, Duræ Meningis, Corneæ, & Tendinum.

CIƆIƆCCLVI.

Superiorum Permiſſu.

303687

Ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τἀληθῆ λέγειν.

Menander.

303687

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

ANTONIO VANDELLIO
PATRUELI SUO
Dominicus Vandellius
S. P. D.

BInæ a te epiſtolæ in eamdem ferme ſententiam redditæ mihi ſunt, altera VI Calendas Januarii, altera prid. Calendas Martii, quibus de partium aliquarum *inſenſibilitate* in animalibus viventibus, meum judicium, atque experimenta poſtulabas. Jam reſpondiſſem, niſi permoleſtæ oc-

cupationes me invitum alio avocaſſent. Sed ecce adſum, tuæ petitioni ſatisfaciendo, probandoque vetuſtis auctoritatibus, obſervationibus, atque meis quibuſcunque experimentis, partes illas ab aliquibus Celeberrimis Viris inſenſibiles inventas, ſentire, quæ ſunt Pericranium, Perioſtium, Medulla, Dura Meninx, Cornea, & Tendines.

2. Antequam ad experimenta deveniam, tria ſunt animadvertenda: Primum eſt: Quod parva ſpatia indiſcriminatim per omnes corporis partes inveniuntur, quæ, quia nervis carent, fere inſenſibilia exiſtunt. Secundum: Quod Homo haud raro fert dolorem abſque

ullo doloris ſigno, quod etiam in brutis animalibus accidit. Tertium: Quod ab *inſenſibilitate* aliquoties obſervata, certe deducere non poſſumus ita rem naturaliter eſſe.

3. Ad primum quod attinet, dicò, totum animalis corpus inſtar retis contextum eſſe nervis, non vero totum corpus eſſe nervum, quia hic, illicque inter nervum, & nervum parva ſpatia a nervis vacua remanent, (hæc autem ſpatia non ſemper ejuſmodi ſunt, neque ſemper eodem in loco) quæ abſque ſenſu doloroſo vulnerare poſſumus. Cutis enim, quamvis maxime ſenſibilis ſine ullo dolore traijci acu, vel aculeo poteſt. Hujuſcemodi ex-

perimenta olim Florentiæ Homo pinguis in ſemetipſo faciebat, cum longam acum per duos digitos in propriam abdominis cutim nullo dolore infligeret. Id Præclariſſimus Puccinus Anatomiæ Lector ſæpius ſuis diſcipulis comemorabat. In hac urbe etiam anno CIƆIƆCCLII quidam Circulator erat, qui inter muſculum maſſeterem, & bucinatorem acu cutim traijciebat, nullo, ut ajebat, dolorifico ſenſu affectus. Quod ut probe intelligis a perforatis ſpatiis, quæ nervis privabantur, contingebat. Quapropter ſi pungamus, irritemuſque, aut acu traijciamus ſpatia illa parva nervis deſtituta, ibi nullus excitabitur dolor in hominibus,

bus, ac nullum ſenſus ſignum a brutis animalibus dabitur. Nam, ut in his ſenſus ſigna appareant, dolorem adeſſe oportet (*a*). Itaque ad ſenſus ſigna exprimenda, non ſolum partes animalium viventium acu pungere, & traijcere oportet; quia fieri poteſt ut vulnus nervum non attingat; verum etiam latius ſcindere, ac laniare debemus: Et hac ratione, niſi animal torpore langueat, ut ſæpenumero accidit, doloris ſigna videbimus. Quæ duobus Celeberrimi Laghii (*b*) tentaminibus partim eluceſcunt. Hic Doctus Vir duram Meningem Halleriano more ha-

(a) *Ut vult Hallerus in diſſert. de irritab. & ſenſib.*
(b) *Epiſtola ad Cæſareum Pozzi.*

bito experimento, inſenſibilem reperit; ſpecillo autem inter illam, & cranium imiſſo, animal graviter commotum eſt. Ipſe pariter Arteriam Cruralem ligavit, punxit ſine ſenſu; forcipe vero ſive parte, ſive tota diſſecta arteria ſuccuſſiones in crure ejuſdem lateris excitavit.

4. Secundo animadvertendum eſt: Quod homo dolores ſæpe fert abſque ullo doloris indicio: Quod me obſervare contigit in Noſocomio Octobri menſe in Muliere XXX annorum, quæ ulcus in crure dextero ſupra tibiam, & fibulam habebat, quo ulcere Tendo muſculi tibiæ antici omnino vagina detectus erat, quem

Tendinem Rana Egregius in Noſocomio Chirurgus ſpecillo vellicavit ſine mulieris perturbatione externa; ſed a me interrogata de Tendinis ſenſu, gravem dolorem ſentire affirmabat. Numquid dubitas, quin bruta animalia ex aliquo dolore non concutiantur? quid in contrarium habes?

5. Ad tertium vero quod ſpectat: Bruta animalia, aut ab aliis prioribus acutiſſimis doloribus, aut ab aliquo in iis innato mortis timore, ac fugiendi ſumma cupiditate, concitata ſunt; & eorum anima, ſeu ſpiritus, ſeu quidquid in iis vitæ eſt cauſſa, obrutum, & infirmum evadit; unde partibus quamquam valde ſenſibili-

bus

bus irritatis, fere dolorem animalia non ſentiunt, ideoque Hippocrates aphoriſmum VI ſectionis II ſcripſit: *Qui aliqua corporis parte dolentes fere dolorem non ſentiant, iis mens ægrotat*. His poſitis venio ad experimenta, & primum ad illa, quæ hanc animadverſionem confirmant: His enim Cutis, quæ ſenſibilis eſt, inſenſibilis declaratur.

6. Experimentum I. Publice habitum in Patavina Univerſitate Februario menſe hujus anni ab Excellentiſſimo, & Solertiſſimo Publico Anatomiæ Inciſore Nicolao Mezzavia, qui canis robuſti Cutim abſcidit in crure anteriori dextero, & in abdomine juxta illius lon-

longitudinem, nullis canis ſuccuſſionibus excitatis. Dum vero eandem a ſubjacentibus muſculis ſejungeret, ob majores nervos abſciſſos, animal mœſtè ululabat.

7. Exp. II. Cui adfuere Præſtantes Medicinæ Doctores Conſilius, & Ulmus, nec non Rana. In Noſocomio Martio menſe parvi canis Cutim ſupra bicipitis muſculum cruris anterioris dexteri, & ſupra abdomen, & Achillis Tendinem cum nullo canis ſenſu doloroſo incidi.

8. Exp. III. Poſt aliquot dies domi Doctoris Conſilii, alium parvum canem ad Halleriana tentamina ſubjeci, qui maximas Cutis inciſiones multis in

lo-

locis factas, non ſenſit.

9. Exp. IV In Brixienſi Collegio pariter Martio menſe, cani, qui *Pomer* vulgo vocatur, iiſdem in locis Cutim ſcidi eodem cum eventu, ut, qui aderant Hyacinthus Salvatorius, Carolus a Magiſtra, Raymundus Gallina affirmare poſſunt.

10. Exp. V. Menſe Septembri domi meæ, ubi aderant Doctor Bertoſſius in Phyſicis rebus Excellens, & Sographius Noſocomii Chirurgus Experientiſſimus: Canis *Pomer* Cutim ſupra Chordam magnam ſecui, qui nullum doloris, nec ſenſus indicium dedit.

11. Exp. VI. Eodem menſe Doctiſſimo, ac Nobiliſſimo

Co-

Comite Franciſco Trento, & Doctore Bertoſſio adſtantibus: Vervecis Cutim ſupra Achillis Tendinem excidi ſine animalis ſenſu.

12. Exp. VII. Octobri menſe, dum aderant Antonius Pujatius Philoſophiæ, & Medicinæ Doctor, Bertoſſius, Sographius, & Rana, aliique ſtudioſi juvenes: In Noſocomio canis moloſſi Cutim ſupra utroſque Achilleos Tendines nullis ſenſus ſignis ſecui.

13. His poſtremo alia tria experimenta addam; unum a Præſtantiſſimo Blanco (*a*) in cane maſtino habitum, qui Cutim inſenſibilem vidit: Alia duo a me inſtituta, quæ ma-

gis

(a) *Lettera ſtampata in Torino l' anno* 1755.

gis ſoporem, animæque oppreſſionem animalium, quibus propter experimenta utimur, demonſtrant. Canis igitur (experimenti v. 10., & exp. IV. 71.) poſt Cutis, & Achillis Tendinis vulnera in crure poſteriori ſiniſtro, a vinculis ſolutus per aliquot minuta etiam cum ſauciato crure ambulavit, deinde ſtravit ſe ſomno. Tunc ego lapide infernali nervum cruralem poſteriorem, & Tendinis vaginam, & Tendinem ipſum, atque vulneratam Cutim combuſſi abſque ullo canis ſenſu: Quod ferme idem accidit cani robuſto, quem Novembri menſe ad inveſtigandam Tendinis Achillis *ſenſibilitatem* ſupra tabulam vinculis affixi:

Ca-

Canis iſte a verberationibus, mortiſque timore oppreſſus, atque exſternatus ita erat, ut neque Cutis, neque Nervi, neque Muſculi, & Tendinis vulnera ſupra thoracem, & crura non ſentiret; quæ magna admiratione Diligentiſſimus Doctor Moya Noſocomii Medicus adſtans, & Aloyſius Calza juvenis Anatomiæ, & Medicinæ ſtudioſus, & alii viderunt.

14. Quæ cum ita ſint, oportet ſemper aliquarum partium *inſenſibilitatem* in animalibus viventibus dubie proferre, dum hæc ſolum hujuſcemodi experimentis nitatur. Nihilominns tamen mihi fas erit a meis experimentis aliquid certum deducere; nam hæc cum antiquo-

rum

rum , & recentium Auctorum ſententiis, atque obſervationibus conveniunt. His itaque animadverſis, ordo poſtulat Pericranii *ſenſibilitatem* conſiderare.

15 Pericranii ſenſus, jam ab omnibus Chirurgis, (inter quos Helliodorus (*a*), Celſus (*b*), Joannes a Cruce (*c*), Ambroſius Paraeus (*d*), Joannes Dolaeus (*e*), Simon Rovhaultius (*f*), Elias Colius de Vilarſis (*g*), recenſentur,) ob sympto-

(a) *Oribaſius ex Helliodori libris a Cocchio editis. De vulnere capitis.*

(b) *L. 8. cap. 4. De Calv. fract. 2. p. 516.*

(c) *Cap. 7. p. 26. de levi & ſimplici capit. vulnere &c.*

(d) *L. 9. cap. 16. de cranii fracti cura part.*

(e) *Encyclopædia Chirurgica ratio: lib. 1. cap. 3. de capit. contuſ. & pericranii vulnerat.*

(f) *Traitè des plaies de tête. Chap. 1. p. 7.*

(g) *Cours de Chirurg. &c. T. 3. des plaies de la tête Chap. 9. p. 222, & 234.*

ptomata ab iſtius contuſione, laceratione conſtanter obſervata innotuit. Zimermannus (*a*) etiam ſenſibile Pericranium experimentis cognovit: Et Celeberrimus Lambertus (*b*) nuper quinque obſervationibus habitis in hominibus hoc confirmavit.

16. Quorum in fide, judicioque ſatis mihi ſpectatis, ut nunc facilius acquieſcas; experimenta exponam.

17. Exp. I. In Patavii Noſocomio menſe ſextili hujus anni maniacus furens XXXV annorum fervidi temperamenti detinebatur, qui cum a vincu-

(a) *Diſ. §. VIII. exp.*

(b) *Lettera del Sig. Gio. Michiele Lamberti Lettore di Chirurgia nella Città d' Aleſſandria ec. La quale contiene diverſe oſſervazioni ſopra la ſenſibilità del Pericranio, e Tendini negli Uomini. In Aleſſandria 1756.*

culis ſolutus eſſet, caput contra ferrum parieti affixum, ita percuſſit, ut exinde vulneratus fuerit ſupra ſincipitis os dexterum prope muſculum temporalem uſque ad Pericranium, quod per octo lineas detectum fuit: Quo vulnere æger reſipuit: Cum vulneri mederetur egregius Sographius, ac linteo carpto Pericranium a pure detergeret homo querebatur. Tunc denuo ille majori diligentia cutim vulneratam evitando, linteo carpto Pericranium tetigit cum magno ægri dolore: Die ſequente Pericranium ſpecillo ubique irritavit, & ſemper infelix homo ingemiſcebat. Sic per quattuor dies experimentum Chirurgus re-

renovavit pari cum ſucceſſu, quo uſque Pericranium putrefactum fuit; cui experimento ſemper adfuere laudatus Rana, & alii Juvenes, qui ad Chirurgiam practicam diſcendam Noſocomium petunt.

18. Exp. II. Ronconus in Chirurgicis experimentis clarus, me certiorem fecit, quod ſextili menſe hujus anni, ob vulnus capitis in homine XLII circiter annorum melancholici temperamenti, omnino Pericranium ſub ſuturæ lambdoideæ angulo detectum fuit. Dum pus ab ipſo Pericranio detergebat, homo dolore vexabatur.

19. Exp. III. Junii menſe domi meæ in ave, quæ vulgo *bubo* appellatur, Pericranio nu-

dato, vellicationibus, oleo vitrioli, punčturiſque irritato, avis ſemper mœſte ululabat.

20. Exp. IV. Sextili menſe domi meæ felis juvenis cutim ſupra ſinciput abſque ejus notabili ſuccuſſione incidi. Poſt aliquot minuta Bertoſſius ſpecillo leviter Pericranium vellicavit; & feles vix hoc ſentire videbatur. Ipſum porro ſpiritu vini oblinivi, & tunc infelix convulſa jactabatur. Quum vero a convulſione liberata fuit, denuo Pericranium vellicationibus, ſpiritu vini, punčturiſqne irritavimus nullis ſenſus ſignis. Quare in occipitio aliam Pericranii portionem deteximus, quæ diverſe,

ſe, & variis in locis irritata, ſemper ſenſibilis fuit.

21. Exp. v. Novembri menſe in Noſocomio parvi canis Pericranium detexi ſupra ſinciput, illudque ſpiritu vini madefeci ac pluries laceravi, & ſemper canis vehementer jactabatur, atque ululabat; ut viderunt Moya, Bertoſſius, & Studioſiſſimus Doctor Ghirus, & Solers Petrus Arduinus, qui maxima patientia, & qua valuit induſtria preparationem Tendinis Achillis delineavit, atque ſculpſit.

22. Quibus ex omnibus intelligitur Pericranium ſenſu non carere. His ita expoſitis de Perioſtio verba facienda ſunt, quod inter partes ſenſi-

biles locum obtinet.

23. Parœus (*a*), Bellinus (*b*), Clopton Hauerſius (*c*), Fayæus (*d*), Winslowius (*e*), & fere omnes Chirurgi Perioſtium ſentire affirmant, & ulterius oſſibus ſenſum tribuere, quamvis aliqui Præſtantiſſimi Viri oſſibus ſenſum auferant, eumque ſolum dentibus ob inſertos nervos concedant.

24. Sed de his clarius tu videbis; ego enim eadem in medium relinquens ad experimenta tranſeo; unde id, quod potiſſimum in hoc loco quærimus magis eluceſcat.

25.

(a) *De corpor. humani Anat. lib. 2. c. 61.*
(b) *De morbis capit. Dolor in genere c. 359.*
(c) *Cap. 3. de perioſtio c. 27.*
(d) *Princip. de Chirur. chap. 1. des part. ſimil.*
(e) *T. 1. Trattato dell' oſſa freſche n. 60. Trad. in Ital.*

25. Exp. I. Canis, quo uſus ſum (ob exp. III. 8.) Perioſtium in crure anteriore dextero prope humericaput, pupugi cum graviſſimo animalis dolore.

26. Exp. II. Supradicti bubonis (exp. III. 19.) ſpiritu vini Perioſtium in cruribus oblinivi, ac laniavi; quod ſemper fuit ſenſibile.

27. His addam, quam doloroſum fuit Perioſtium tibiæ propter ſingularem ipſius ſectionem a Præclaro Franciſco Stella Vicetiæ Chirurgo factam in Nobiliſſimo Comite Thoma Plovenio. Hic Nobiliſſimus Vir laborabat exoſtoſe ſine dolore in tibia infra ipſius tuberculum faciei anterioris. Hæc

non multum elevata, ſed in longitudinem ad ſex, aut ad ſeptem tranſuerſos digitos extenſa erat: In parte ſuperiori non longe a prædicto tibiæ tuberculo aderat rotundum profundi ſinus foramen: Hic ſinus perpendiculari linea ferebatur ad magnam oſſis tibiæ cavitatem. Hinc ob morbi gravitatem ad viſendum Nobiliſſimum Virum Vicetiam accitus fuit hujus Univerſitatis Publicus Chirurgiæ Profeſſor, qui una cum prædicto Præclaro Stella, & cum Celebri Joanne Maria Pigato Medico, habito conſilio, neceſſarium exiſtimavit incidenda eſſe ſcalpello integumenta per totam exoſtoſis longitudinem, & ſejungendum eſſe Perioſtium ab

ipſo

ipſo oſſe: Præterea in extrema inferiori exoſtoſis parte terebra perforandum eſſe integrum os uſque ad magnam oſſis cavitatem: Poſtea forcipibus, ſcalpris, & ſerratis ferris aperiendum eſſe os affectum in tota exoſtoſis longitudine, & latitudine, ut omnes ſubſtantiæ oſſis corruptæ eliminentur, & os infirmum exquiſitis artis præſidiis ad ſanationem reſtituatur. Hæc omnia ſumma dexteritate, & induſtria confecta fuere ab Experientiſſimo Stella, qui ſingulari hac chirurgiæ operatione Nobiliſſimo Viro optimam reddidit valetudinem.

28. Modo audi, ex Præclari Stellæ epiſtola mihi ſcripta, quan-

quantum dolorem paſſus ſit Nobiliſſimus Vir in ipſo Perioſtio, & hæc ſunt verba Stellæ. *Ella mi ricerca, ſe nell' occaſione di ſeparare il Perioſtio nella perſona del Sig. Conte Tomaſo Piovene, gli ſia rieſcita ſenſibile una tale ſeparazione. Tagliati, che io ebbi gli integumenti, e ſcoperto il Perioſtio, procurai la di lui ſeparazione dall' oſſo; ma ſiccome queſto s' internava nella ſoſtanza male affetta dell' oſſo ſteſſo, non mi rieſcì con le regole ordinarie di conſeguire la di lui ſeparazione; coſichè fui coſtretto riccorrere alla applicazione del cauſtico del Veſſalio; e gli rieſci molto doloroſo, e più di qualunque altra ſuſſeguente doloroſa operazione*

fatta

fatta in eſſo Cavaliere. (benchè egli ſia ſtato uno de' più ſofferenti pazienti, che io m' abbia trovato.) Così pure Doloroſa è rieſcita la ſeparazione del Perioſtio in occaſione di fare l' amputazione d' una gamba; ed anche nella ſeparazione del Pericranio per qualche ferita di capo; come chiaramente da qualche tempo tal verità ho fatta conoſcere alli giovani miei ſcolari. Se ella deſidera maggiori riprove, non mancherò ec.

29. Cæterum ut te certiorem faciam de Perioſtii ſenſu, ne te pigeat legere epiſtolam Laurentii Bellini (*a*) ad Archibaldum Pitcarnium de morbo, quo in ſpina tibiæ ipſe Bellinus

(a) *In ſecund. part. oper.*

nus laboravit. Ex ipſo intelliges quantum doloroſum illi fuerit tuberculum illud ſpinæ tibiæ, & Perioſtii, quod corniculum ab ipſo appellabatur. Inter alia, quæ in deſcriptione morbi indicant, & oſtendunt dolorem Perioſtii; ſcripſit.... *Sed ſi corniculum*, ſunt verba Bellini, *ſpoliatum per ſectionem integumentis, tentari manu, vel inſtrumentis ab Alghiſio permiſiſſem; tunc enim vero excitabatur in ipſo tam vividus doloris ſenſus, atque tam acer, ut neque ſpecillum, neque digitum, neque goſſipium, nullam denique corniculum tentandi viam admittere potuerim.* Quum totam Bellini epiſtolam de hac re legeris, videbis num irrationalium ani-

animalium experimenta teſtari, & comprobare poſſint humanum Perioſtium inſenſibile eſſe, ut aliqui contendunt.

30. Noli autem exiſtimare experimentum x Præſtantiſſimi Caſtelli contra noſtram ſententiam eſſe; nam, etſi mulier de Perioſtii dolore interrogata non querebatur; tamen dolor aderat; aſt ab illo majori integumentorum, muſculorum, nervorumque, quem mulier valdè ſenſit in pedis ſectione, opprimebatur ita dolor iſte Perioſtii, ut eundem mulier ab aliis vehementioribus doloribus diſtinguere nequiverit: In magno enim vulnere, in nervorum punctura, in brachii, crurisque amputatione præciſe in parte af-

affecta dolor non ſentitur; ſed inordinate per totum membrum; unde æger eo tempore Cutis, Tellæ Cellularis, Muſculi, Tendinis, Nervi, Perioſtii, Oſſis ſenſus determinare, atque diſtinguere nequit.

31. Hæc breviter attigiſſe ſatis habui: Nunc de Medullæ *ſenſibilitate* videamus.

32. Cum Celeberrimi Verneyi (*a*) tentamina de Medulla ſufficiant ad ejus *ſenſibilitatem* evincendam, mea prætermitto. Inſignis itaque Vir in Noſocomiis, quum manus, aut medicamenta hominibus admoveri videbat, quibus aut brachium,

(a) *Memor. apart. alla Stor. delle Scienze di Pari. trad. in Ital. T. 2. claſ. 1. p. 56. Della ſtruttura della Midolla, recit. nell' Acad. li 17. Lugl. l' anno* 1700.

chium, aut crus amputatum fuerat, detectam in iis Medullam violenter tangi jubebat. Quod ſemper cum ægri dolore erat: Secari juſſit etiam os femoris in vivente animali, & oſſe a carne ſolerter detecto; quum animal a dolore quievit, ſpecillum in Medullam intruſit, & tunc maximi doloris indicia obſeruavit: Quod experimentum ſæpe pari cum eventu renovavit. Præterea, ait ipſe, a Medullæ morbis ejus exquiſitiſſimus ſenſus cognoſcitur.

33. Hiſce traditis. Experimenta, quæ duræ Meningis ſenſum oſtendunt, hic pono.

34. Exp. 1. Aprili menſe anni tranſacti Cranii terebrationi

ad-

adfui a Celeberrimo quodam Chirurgo inſtitutæ in homine XXXVI circiter annorum temperamenti fervidi, qui a verberationibus totum ſinciput fractum habebat, a qua fractura auditum, vocemque amiſerat. In hac igitur terebratione Chirurgus inopinate duram Meningem modiolo ſerrato laceravit; quare æger convulſus ſtatim evaſit, adeo ut alter Chirurgus ob muſculorum, tendinumque inordinatos motus vix venam ſecare veſpere potuerit.

35. Exp. II. Felis (quæ exp. IV. 20. inſervivit.) Cranium terebravi in occipitio; & quum modiolo ſerrato ad duram Meningem perveni; ſuccuſſionibus, atque ululatibus gra-

graviſſimum dolorem animal patefecit: Quod idem etiam accidit eam vulnerando.

36. Exp. III. Vervecis, cujus domi meæ menſe Septembri Cutim incidi ſupra Achilleum Tendinem, [ob experimentum VI. II.] Cranium terebravi, cumque ſauciarem duram Matrem abſque ejus magna laceratione; vervex mœſtos ululatus dedit.

37. Quid autem antiqui Medici de Meningis ſenſu docuerint, legi poteſt apud Hippocratem (*a*), Celſum (*b*), Paulum Æginetam (*c*), Joannem Bohnium (*d*), Baptiſtam Cor-

C te-

(a) *De vuln. capit.*
(b) *De fract. calvar. c. 4. l. 8, & l. eodem cap. 19. de vulnere duræ meningis.*
(c) *De arte medendi l. 6. c. 270.*
(d) *De renunciat. vuln. De cap. vuln. leth., c. 86.*

teſium (*a*), Ambroſium Paræum (*b*), Gabrielem Fallopium (*c*), Oribaſium (*d*), Paulum Barbettam (*e*), Rolandum (*f*), Magatum (*g*), Franciſcum Peccettum (*h*), Mangetum (*i*), Brunum (*l*), Schenkhium (*m*), Baglivium (*n*), a Motte (*o*), & apud alios, qui omnes duram Meningem maxi-

(a) C. 187.
(b) *L. 4. de mening. cap. 5. c. 128.*
(c) *T. 2. de vuln. capit. cum ſecti. membr. Cap. 16. c. 350.*
(d) *Græcorum Chirurg. libri Sorani &c. a Cocchio editi, & converſi. c. 92. de fiſſuris §. 59.*
(e) *Cap. 2. de partib. capit. intern. c. 115. uſus chirurg.*
(f) *Chirurg. l. 1. de modis, quibus caput vulneratur cap. 1.*
(g *De rara med. vulner. l. 2. cap. 19. De ſignis læſi. mening.*
(h) *De vuln. capit. l. 2. de vuln. duræ mening. cap. 11.*
(i) *Biblio. Chirurg. T. 4. l. 18. c. 366. cap. 13. De vuln.*
(l) *Chirurg. magn. l. 1. de fract. cran. cap. 17.*
(m) *L. 1. Obſ. med. de dolore capit. c. 53.*
(n) *Cap. 5. de compara. motus cord. & arter. corol. & poſtu. 5.*
(o) *T. 2. Obſ. XXXIV.*

xime ſenſilem eſſe, fatentur.

38. Præſtantiſſimi Antonii Heidei (*a*) experimentum quidem non ignoro, qui poſtquam terebra canis Calvariam perforaverat, forcipe ſinum falciformem aperiebat eum in finem, ut ſymptomata, quæ hujuſcemodi læſiones ſequuntur, obſervaret. Hæmorrhagiam ſanguine draconis, & linteo carpto brevi ſedabat, adeo ut poſt breve animi deliquium ad ſe rediret canis, & pane ſicco, [licet minus avide] veſceretur, nullis abhinc aliis gravioribus ſymptomatis correptus.

39. Quo experimento duræ Meningis *inſenſibilitas* non probatur; ſed ſolum, quod vul-

(a) *Obſ. XIX.*

neri arte, atque dexteritate facto, illa ſymptomata non accidant, quæ, Meninge laniata, ſequuntur; ut Celſus (*a*) de Pericranio notavit.

40. Nec me quidem fugit, quod, dum pus, aut ſanguis inter duram, & piam Matrem diù colligitur, illam incidere haud vereantur peritiores Chirurgi, inter quos Glandorpius (*b*), Blankartus (*c*), Fallopius (*d*), Magatus (*e*), Elias Colius de Vilarſis (*f*), Petrus Marchettus (*g*), qui quamvis ſectionem pro-

(a) *L.* 8. *cap.* 4. *De calv. fract.* 2. *c.* 516.
(b) *Specul. Chirurg. obſ.* 4.
(c) *Collecti. Obſ.* 27.
(d) *T.* 2. *in lib. Hippo. de vuln. capit. Cap.* 45. *ad membra. abſceſſus.*
(e) *L.* 2. *cap.* 42.
(f) *Cours de Chirurg. T.* 3. *obſ.* 20., & 24.
(g) *Obſ. Med.-Chirurg. ſyloge. Obſ.* 14. *c.* 30.

proponat, ait tamen, *periculo non carere*.

41. Verum hinc iſtius membranæ aut parvum ſenſum, aut *inſenſibilitatem* arguere non licet. Nos enim Fallopius docet, tunc Meningis ſenſum a vapore malo, ſeu potius ab ejus diſtenſione facta a puris, ſanguiniſque copia, & qualitate obtundi, atque quaſi extingui; quod ipſe Fallopius (*a*) experientia oſtendit, ait enim; *Sæpe advocatus ſum ego ad ſecandos abſceſſus in variis locis, & obſervavi, quod quando ſeco abſceſſum, æger nullum, vel parvum ſentit inibi dolorem; ſed ſi altera die accedo, & tango cutim illam, acutiſſimus excitatur dolor.*

(a) *T. 2. de vuln. capit. cum abſceſ. tunic. Cereb. cap. 15.*

42. Ab ejuſmodi igitur experimentorum, obſervationumque genere, non difficile, ut intelligis, mihi fuit duram Meningem ſenſibilem determinare.

43. Perge nunc mecum ad Corneæ ſenſum perpendendum. Peritiores Chirurgi in oculi, Corneæque inflammationibus collyria cum pulveribus non adhibent, ne Cornea dolorifico ſenſu irritetur: In hujus porro ulceribus utuntur mitioribus detergentibus, quia experientia norunt ab activioribus dolorem oriri. His addo, quod in Cornea acerbiſſimus excitatur dolor, dum a Chirurgo, licet ſumma dexteritate, ſejungitur oculi unguis ab ipſa Cornea:

Præ-

Præterea hæc Corneæ *ſenſibilitas* clare ſequentibus comprobatur experimentis.

44. Exp. I. In ſpeculo me inſpiciendo, pluma ubique oculi mei tum dexteri, tum ſiniſtri Corneam leviter tetigi, & ſemper moleſte ſenſi.

45. Exp. II. Bertoſſius hoc in ſemetipſo pari cum ſucceſſu periclitatus eſt.

46. Exp. III. Septembri menſe domi meæ dum Bertoſſius, & Sographius aderant; canis (exp. V. 10.) utriuſque oculi Corneam acuti ferri acie leviter vellicavi. Tunc canis oculos velocius claudendo, & corporis totius ſuccuſſionibus doloris ſigna perſpicue dedit.

47. Exp. IV. Ejuſdem verve-

cis [exp. III. 36.] oculi Corneam eodem modo irritavi, quæ etiam hac vice fuit ſenſibilis.

48. Exp. V. Septembri menſe gallinæ Corneam pupugi, & ſenſibilem maxime una cum Præclariſſimo Comite Trento, & laudato Bertoſſio obſervavi, ut diverſæ illius concitatæ ſuccuſſiones teſtari potuere.

49. Exp. VI. Die ſequente gallinæ corneam vellicavi, & pupugi cum perſpicuis doloris ſignis.

50. Exp. VII. Canis [exp. VII. 12.] Corneam oculi ſiniſtri cultri extremitate vellicavi cum canis ululatibus. Eandem porro ſauciavi cum totius corporis ſuccuſſionibus, & gravioribus ululatibus.

51. Quæ tentamina naturalem Corneæ *ſenſibilitatem* oſtendunt. Quod item inter alios ab Ildano (*a*) animadverſum fuit.

52. De acuto autem, & ſpaſtico dolore Corneæ, & Iridis pariter teſtari poteſt, Egregius juvenis Antonius Bonnus Collegii Somaſcorum Alumnus, & cum ipſo omnes Collegii Alumni, Præceptores, & Rectores. Alumno huic ſecta fuit Cornea in orbem propter ſtaphiloma a Celebri Joanne Tayloro; a qua ſectione operationis tempore ingentes, & ſpaſtici dolores excitati fuere, qui deinde incrementum ſumſere a ſcarificationibus ſecunda die in Iride factis ad vacuefaciendum cry-

ſta-

(a) *Obſ.* 25. *Cent.* 1. *c.* 30.

ſtallinum, & vitreum humorem. Spaſticos dolores, qui per multos dies ſecuti ſunt, comitabantur frequens vomitus, febris, & inflammatio totius vulnerati oculi, & ipſarum palpebrarum.

53. Petrus Pelliciarius pauper homo, qui hac in Urbe moratur, acerbiſſimum dolorem, atque convulſionem habuiſſe in Corneæ ſectione affirmat, quæ ſecta fuit fere per quattuor lineas prope ejus circumferentiam in oculo dextero à quodam hujus Civitatis Celeberrimo Medico, Chirurgoque, ut cryſtallina lens exiret, quæ inter Iridem, & Corneam, ſeu in anteriori aquei humoris camera erat.

54. Ultimo propoſui de Tendinum ſenſu ſermonem facere; ſed antequam ad experimenta progrediamur, oportet hic animadvertere: Quod nervi ingrediuntur Tendines, ut jam Melchior Sebizius (*a*), & alii a Goelikio (*b*) citati obſervavere. Præſtantiſſimus Vinslovius (*c*) ait, Achillis Tendini ramum nervi iſchiatici cruralis interni concedere filamenta; ſunt hæc ejus verba. *Ce Rameau long ſe rencontre & s' unit en chemin avec un Rameau de la Branche Sciatique externe ou petite Sciatique, donne des Filets de cõtè & d' autre juſqu' en bas; & après en*

(a) *Exercit. Med. c.* 142. *editio Argentina* 1672.
(b) *Diſſer. de Tendinis ſtructura, & uſu.* §. *XXV.*
(c) *Expoſit. Anatomique &c. T.* 3. *Traitè des nerfs. c.* 213. *n.* 331.

en avoir donnè au Tendon d'Achille, il paſſe derriere & ſous la Malleole externe. Celeberrimus Laghius (*a*) nervos ingredi Achillis Tendinem diligenter notavit; ut etiam ego illos videre, & amicis monſtrare facile potui. Cujus Tendinis duas præparationes apud me adhuc adſervo, & unius iconem in fine epiſtolæ habebis.

55. De hoc nervorum ingreſſu aliquid breviter dicere neceſſarium mihi videtur, ut abſque microſcopii auxilio hos nervos cultro detegere poſſis. Nervus itaque iſchiaticus cruralis internus, ſeu nervus poplitæus internus una propagatione muſculum gaſtrocnemium in-

(a) *Epiſtol. cit.*

ingrediens attribuit ramuſculum in alios ſubdiviſum Achillis Tendini in parte poſtica. Nervus porro ipſe iſchiaticus internus deſcendendo, quum ad Tendinis medium pervenit, ibi duos ramos emittit, quorum unuſquiſque ſubdiviſus in duos alios, partim vaginam contexit, partim eam traijciendo multis ramuſculis hic, illicque Tendinis ſubſtantiam in ejus parte poſtica penetrat.

56. Qua de cauſa Tendo cum omnes nervos, & vaginam habeat, valde ſentit, [quidquid de vaginæ *inſenſibilitate* Celeberrimus Caſtellus (*a*) dicat.] parum vero ſentit, dum vagina expoliatur, quia tunc abſcin-

dun-

(a) *In diſſert. De ſenſibil.*

duntur omnes nervi, qui eam traijciunt, ſolumque remanet ramus ille a gaſtrocnemio diſcedens; quia vaginam neque traijcit, neque ei adhæret.

57. Veniam mihi dabis, ſi diverſis rebus abreptus pauliſper, ſed fortaſſe non inutiliter, a propoſito digreſſus ſum. Nunc igitur ſtatim ad experimenta pergamus.

58. Exp. I. Menſe Januario domi meæ parvi muris Achilleum Tendinem cum ſua vagina ferri acie pupugi, ex qua punctura convulſio orta fuit.

59. Exp. II. Iiſdem ferme diebus muris utroſque Achilleos Tendines cum ſuis vaginis ſauciavi, tum in Tendinum principiis, mediis, & finibus; & ſem-

ſemper convulſione animal corripiebatur.

60. Quæ duo experimenta ſatis probant vaginæ, Tendiniſque ſimul ſenſum. Modo obſervationibus in hominibus a me factis in hoc S. Franciſci Noſocomio, & experimentis in brutis animalibus Tendinis ſenſum abſque vagina conſiderare oportet.

61. Obſervatio I. Auguſto menſe hujus anni in Noſocomio homo XL circiter annorum mali corporis habitus morabatur, qui a craſſa ſpina vulnus in cute duos pollices ſupra calcaneum acceperat. Quo neglecto vulnere, ulcus ortum fuerat, quod Tendinem Achillis ab integumentis, atque vagina,

na, & partim muſculum gaſtrocnemium detexerat. Hoc tempore convenientia remedia adhibita fuere; at nullo juvamine. Nam in ulceris labiis gangrenæ ſigna jam apparebant, quæ Chirurgus combuſſit cum nullo ægri dolore, atque ſenſu: Eodem tempore Chirurgus periclitari voluit Achillis Tendinis *ſenſibilitatem*. Quare candente ferro ejus principium tetigit; & hoc vehementer ſenſibile fuit, ut ex gravibus hominis gemitibus Sographius, & Rana cognovere. Uſto dein Tendinis medio, mitius homo querebatur. Demum prope calcaneum uſſit, & ibi parum æger ſenſit: Cæterum infelix homo decem dierum ſpatio ob

ma-

malignam febrem ab ulcere ortam obiit.

62. Obſervatio II. Octobri menſe in homine XXXII annorum melancholici temperamenti principium Achillis Tendinis in crure dextero ab ulcere detectum fuit non ſolum ab integumentis, verum etiam a vagina. Quo Tendine infernali lapide variis in locis uſto æger vehementer lamentabatur, ut viderunt Marcus Charburius in Hiſtoriæ naturalis, & Anatomiæ ſtudio verſatus, & Rana, aliique. Hic ad rem facit etiam obſervatio in muliere (n. 4.) habita.

63. Obſer. III. Homo quidam annorum L fervidi temperamenti Calendis Decembris ad hoc

S. Franciſci Noſocomium ob ſordidum ulcus in ſiniſtro crure delatus fuit: quod brevi tempore non ſolum Tendinis vaginam muſculi peronæi antici; verum etiam multa illius filamenta corrupit. Hinc laudatus Chirurgus Sographius abſciſſa ſubſtantia corrupta ſanam Tendinis ſubſtantiam vitrioli oleo tetigit moleſto cum ægroti dolore. Poſtea ſex in locis infernali lapide ipſum Tendinem uſſit, ſed ſemper cum illius dolore. Altera die idem Chirurgus corruptam Tendinis partem ſecuit, & volſellis ſanam Tendinis ſubſtantiam conſtrinxit, & dolorem excitavit.

64. Obſer. IV. In dicto Noſocomio Homo XXXVII anno-

rum

rum mali corporis habitus ob ſordidum ulcus in crure dextero commorabatur. Ulcus in parte cruris poſteriori erat, tenebatque totum fere ſpatium a calcaneo uſque ad muſculi gaſtrocnemii ventrem; ejus autem latitudo quattuor digitorum erat; adeo ut Achillis Tendo integumentis, atque in parte ſuperiori externa exutus vagina (ut microſcopii auxilio diligenter vidi.) ſequentia obſervare permiſerit. Primo mane ſupradictus Chirurgus infernali lapide Tendinem denudatum attigit; ex qua lapidis combuſtione homo vehementi dolore vexabatur. Die ſecunda volſellis ego ipſe fibras Tendinis conſtrinxi; & hoc cum ægri

dolore. Die tertia Sographius forcipe aliquot ipſius Tendinis fibras abſcidit; & æger acerbiſſimo dolore excruciabatur. Quarta die, cum major Tendinis pars denudata eſſet vagina, candente ferro hanc Chirurgus combuſſit; & tunc homo ſtatim vehementius ingemiſcebat, quam in cutis uſtione. Hæc operatio alia vice celebrata fuit pari cum effectu. Sexta die Tendinem cultro pupugit cum acerbiſſimo ægri dolore. Septima die alio in loco recenter vagina detecto ipſum Tendinem attigit cum vehementi hominis dolore. Octava die homo acerbiſſimis doloribus corripiebatur, dum Tendo candente ferro urebatur. Hæ

chi-

chirurgicæ operationes pro ægrorum valetudine reddenda coram nonnullis Adoleſcentibus Chirurgiæ ſtudioſis inſtitutæ fuere.

65. De expoſitis obſervationibus minime dubitandum eſt, quippe hæ in partibus morbo affectis confectæ fuere: Nam partes, quæ in ſtatu ſano nervis, & ſenſu, ut Tendo, juxta Clariſſimi Halleri placitum, carent; in morboſo ſtatu neutiquam nervos, & ſenſum adipiſci poſſunt.

66. Quantum autem doloris contingat in Achillis Tendine ob compaginis ſolutionem, abſque ulla præcedenti Tendinis læſione, intelligere poteris ex Joanne Aloyſio Petito (*a*) qui

(a) *Traitè des Malad: des os T.* 2. *chap:* 15. *De la rupture des tendons c.* 320.

de Tendine ſic loquitur. *En effet de ce la ſeul, que le tendon d' achille eſt rompu entièrement, il n' arrive aucun accident dans la rupture complette: & de ce la ſeul, que ce tendon n' eſt rompu ou caſſè qu' en partie, il doit neceſſairement ſurvenir de fâcheux ſymptômes: c' eſt ce que j' ai preſque toujours remarquè dans la rupture ou coupure incomplette des tendons des autrès parties, la douleur, l' inflammation, la fièvere, l' inſomnie, le dèlire, & la gangrenne meme, qui y ſurviennent, quelque fois, rendroient cette maladie preſque toujours mortelle, ſans les ſocours de la Chirurgie.*

Des trois perſonnes, a' qui j' ai vu la rupture complette du tendon d' achille, aucune n' a ſenti

de

de douleur, nien ſe rompant ce tendon, ni après ſe l' etre rompu; & les deux ruptures incomplettes rapportèes, l' une par Ambroiſe Parè, l' autre dans ce memoire, ont ètè treſ-douloureuſes.

67. Ex his manifeſtum eſt ſectionem Tendinis eſſe remedium in punctura ex vulnere ipſius Tendinis, (cum ex ipſa graviora exoriantur ſymptomata.) ut Petitus (*a*) indicat ſequentibus verbis. *Dans la rupture incomplette, en quelqu' endroit, que ſoit le tendon, ſi la douleur eſt ſuivie de fièvre, de dèlire, d' inflammation, de diſpoſition gangreneuſe, on fait ceſſer tous les accidens en coupant la portion du tendon qui ètoit re-*

(a) C. 231.

reſtèe entière, parce que celle ci ètant coupèe rien ne rèſiſte a l' autre, tout obeit a' l' action du muſcle, qui fait la rètraction, & n' y ayant plus de reſiſtance, il o' y a plus de divulſion, par conſèquent plus de douleur; & tous les accidens doivent ceſſer bientŏt aprè s.

68. Exp. I. Canis [exp. I. 6.] vagina expoliato Tendine bicipitis in prima flexura cruris anterioris dexteri, & cultro varie vulnerato, vix doloris ſigna vidimus: Puncto quidem ejus muſculi Tendine, qui humero adnectitur, jam a vagina ſolerter nudato, tunc ſuccuſſionibus animal jactabatur.

69. Exp. II. Tendinem pariter bicipitis omnino vagina nudavi ca-

canis, [quo uſus ſum ob exp. II. 7.] dolore ſedato, illum cultro pupugi, multaſque fibras orizontaliter, & oblique ſecui. Quibus vulneribus modo canis ululabat, modo non. Nudato poſtea Achillis Tendine cruris poſterioris ſiniſtri, atque vulneribus irritato, vehementer animal ſentiebat. Idem periclitatus ſum in altero Achillis Tendine, qui parum fuit ſenſibilis.

70. Exp. III. In flexura cruris anterioris ſiniſtri, Tendinem bicipitis canis [exp. III. 8.] a vagina detexi, ſæpe cultro laniavi; & canis fere ſomniculoſus, erat, nullumque doloris indicium dabat: Expoliavi porro Achilleos Tendines integu-

gumentis, & vaginis, quarum inciſio convulſionis cauſſa fuit, (ut in aliis experimentis fere ſemper obſervavi.) qua ſedata, vulneribus modo dexterum, modo ſiniſtrum Tendinem irritavi; & canis modo vehementer ululabat, modo non.

71. Exp. IV. Ejuſdem canis, (in quo exp. V. 10. inſtitui.) perfecte cruris poſterioris ſiniſtri Chordam magnam nudavi, cujus externam ſuperficiem vitrioli oleo madefeci, & cultrum per aliquot lineas in eam inflixi abſque ullo doloris ſigno; at quum cultro profundius Chordam abradebam, canis fortiter ululare, atque ſe jactare incœpit, quod tentamen ſæpius pari cum eventu inſtitu-

tutum ſuit. Chordam autem ſemiabſciſſam magna vi diſtendi cum animalis graviſſimo dolore; cujus ratio optime a Garengeotio (*a*) affertur.

72. Exp. v. Poſteaquam (exp. III. 36.) duram Meningem vervecis ſenſibilem obſervavi, illius Achilleum Tendinem cruris poſterioris ſiniſtri vagina expoliatum ſauciavi, vulnuſque vitrioli oleo attigi; quo facto vervex totius corporis ſuccuſſionibus ſentire demonſtravit. Totum poſtea Tendinem ſcidi cum animalis gravioribus ululatibus.

73. Exp. vi. Canis (exp. VII. 12. ipſis viris jam adſtantibus.) Achilleum Tendinem cruris poſte-

(a) *T. 3. art. 1. chap. VII. Des plaies des Tendons c. 262.*

ſterioris dexteri a vagina Bertoſſius perfecte detexit nullis ſenſus ſignis. Illum vero ſauciavi in parte poſtica per tres lineas cum canis ululatibus: iterum duobus aliis in locis pupugi ſine ſenſu; at poſt aliquot minuta vix cultrum in ipſum Tendinem inflixi, ac ſtatim canis crus contraxit: Quod experimentum alia vice pari cum ſucceſſu inſtitui.

74. Exp. VII. Solerter nudavi Achilleum Tendinem cruris poſterioris ſiniſtri canis (exp. v. 22.) ac ſtatim illum per longum aperui; poſt aliquot minuta ipſius Tendinis internam ſubſtantiam vellicavi, pupugi, & abſcidi; quibus irritationibus animal ſigna acutiſſi-

ſi-

ſimi doloris perſpicue dedit; quare adſtantes Viri uno ore Tendinem ſenſibilem eſſe, quamvis vagina nudatum, dixerunt.

75. Placet extremo loco Sanctetis Zarini (*a*) Chirurgi Experientiſſimi obſervationem addere: Hæc ſunt illius verba: *Dalla parte poſteriore, cioè verſo il calcagno pendeva, e ſtava fuori della ferita una non picciola porzione di tendine d' Achille, il quale da me più volte tentato per tirarlo fuora, non fù mai poſſibile per il dolore, che vi ſi riſvegliava.*

76. Ex his igitur colligere potes Tendines ſentire; quod jam cognitum fuit Hippocrati

(a) *Alcune ragioni della cura fatta nella Città di Prato di una ferita nella corda magna. p.* 10. *Stampata in Luca l' anno* 1718.

ti(*a*) Galeno (*b*); qui quamvis videatur *lib. 3. de fac. alim.* ſibi contradicere, ut Braſavolus deceptus eſt; revera Tendines exquiſitiſſimi ſenſus ipſe Gallenus cognovit; quod a Fallopio (*c*) optime demonſtratur: Hoc etiam cognitum fuit Joanni a Vigo, (*d*), Paræo (*e*), Guidoni Cauliaco (*f*), Togaultio (*g*), Teodorico (*h*), Peccetto (*i*), Magato (*l*), qui ait *Tendo abſque periculo traiici non po-*

(a) *Epidem. lib.* 5.
(b) *L.* 1. *de motu muſcul:*
(c) *T.* 1. *cap.* 10. *c.* 150. *De part. ſimil.*
(d) *Pract. aplic. lib.* 1. *c.* 4. & 5.
(e) *De recent. & cruent. ſingul. part. vuln. l.* 10. *Femor. & crur. vuln. cap.* 36.
(f) *Ars Chirur. tract.* 1. *d.* 1. *De unat. nerv. & chord. cap.* 3.
(g) *Inſtit. Chirurg. lib.* 2. *De vuln. nerv. & tend. cap.* 13.
(h) *Chirurg. l.* 1. *de vuln. liga. & chord. cap.* 18.
(i) *L.* 2. *De vuln. nerv. & tend. cap.* 45.
(l) *De rara med. vuln. l.* 2. *De vuln. in genere l.* 1. *cap.* 59.

poteſt. Dolæo [*a*], Elia Colio de Vilarſis [*b*], Marchetto [*c*], qui docet non eſſe ſecandos Tendines; quia ut idem ait, *ego obſervavi a quibuſdam Barbitonſoribus eſſe conſutos, ſecuta convulſione, & morte patientium*. Heiſtero [*d*] demum, Fayæo [*e*], Garengeotio [*f*], Boerhaavio, Vanſvietenio [*g*], Acrelio [*h*], Queſnayo [*i*].

77. Obijcere tamen non debes cum Preclariſſimo Hallero; quod antiquis Auctoribus de hac re fides danda non ſit, cum il-

(a) *Encyclope. Chirurg. rat. l.* 5. *cap.* 2. *De inflam.*
(b) *T.* 3. *chap.* 8. *des plaies des tendons c.* 209.
(c) *Obſ. cit. Obſ.* 63. *c.* 144.
(d) *Inſtit. Chirurg. c.* 423., *& anno* 1739.
(e) *Chirurg. de Dioni. dernier edition c.* 880.
(f) *Operat. de chirurg. T.* 3. *ch.* 7.
(g) *T.* 1. *n.* 163.
(h) *Om. Friſ-Kaſor c.* 261.
(i) *De la ſuppurat. c.* 222.

illi nomina Nervorum, & Chordarum, ſeu Tendinum confudiſſent; ſed hoc falſum eſt, ubi precipue de his rebus illi egerunt: Nam Gallenus de Nervorum diſſectione verba faciens, iſtos cum Tendinibus non confudit, & ubi de Tendine agit, hunç a nervo diſtinguit; & loquens de utilitate particularum, ait, *Chordam de Nervis una cum paniculis confectam eſſe*. Porro Joannes a Vigo (*a*) optime diſtinxit Tendines a Nervis, ait enim. *Tenantes, ſeu Chordæ ſunt media inter ligamentum, & Nervum*. Quod confirmatur a Teodorico (*b*, Togaultio (*c*), Cauliaco (*d*), & Peccetto (*e*), aliiſque.

(a) *Loc. citat.* (b) (c) (d) (e) *Locis citat.*

que. Quare antiquis Auctoribus de hac re fidem præſtare potes, quia, optime diſtinxerunt Tendines a Nervis.

78. De ligamentis vero experimenta, & verba facere inutile exiſtimavi, dum jam omnes antiqui, atque recentes Auctores hæc inſenſibilia credunt, inter quos recenſentur a Cruce (*a*), de Vigo (*b*), Paræus (*c*), Cauliacus (*d*), Theodoricus (*e*), Fallopius (*f*), Peccettus (*g*),

E Hie-

(a) *De præſag. mod. in nervis ſauciat. cap.* 5. *c.* 81.

(b) *L.* 1. *c.* 5. *De ligamentis*.

(c) *Specialior inquiſt. in par. muſcul. quamlibet cap.* 10. *c.* 73., *&* *l.* 5. *De muſcul. oſ. &c. anato. De cervi: & partib. ipſius cap.* 16. *c.* 155. *& de ligam. vuln. cap.* 40. *c.* 322.

(d) *Tract.* 1. *doc.* 1. *de anat. nervor. & ligam. &c. cap.* 3.

(e) *L.* 1. *De vuln. ligam. &c. cap.* 18.

(f) *T.* 1. *De cartilag. &c. cap.* 5. *c.* 133. *& cap.* 9.

(g) *L.* 2. *De vuln. nervor. prognoſtico cap.* 45. *& cap.* 51.

Hieronymus Aquapendes (*a*), Barbetta (*b*), Togaultius (*c*), Mangettus (*d*), aliique, quorum nomina brevitatis cauſſa relinquo.

79. Habes cur nondum ſatis mihi perſuadere potuerim, ut in diverſam a recepta ſententiam traducar.

80. Profecto excuſatum me habebis, ſi ad ea, quæ a me de experimentis in ranis, & piſcibus tanta diligentia, & ſolertia a Celeberrimo Hallero (*e*) factis poſtulaviſti, nunc non reſpondeo. Maturum judicium ab

(a) *L.* 2. *De vulner. cap.* 12. *de vuln. ligament. c.* 97.

(b) *Pars tert. anat. prati. cap.* 5. *de ligament. c.* 25.

(c) *L.* 2. *De vuln. nerv. tend. & ligam. cap.* 13.

(d) *Tom.* 4. *vuln. cap.* 12. *de vuln. ligam.*

(e) *Deux memoires ſur le mouvement du ſang. &c. A Luſanne* 1756.

ab his potius expecta, qui ætate provecti etiam in arte, atque uſu pollent. Solum tibi dicam in Halleri experimentis inter alia, tria me animadvertiſſe, quæ vere nova mihi fuere.

81. Primum ait Celeberrimus Auctor (*a*); ſanguinem arteriæ, qui intra aneuryſma ob imminutum motum concreſcit, a vi deinde, & impulſu cordis reſolvi. Res ſecus ſe habet; nam concretiones ſanguinis duræ, & polypoſæ quotidie reperiuntur intra aneuryſmata tam hominum viventium, quam vita defunctorum.

82. Secundo (*a*), ſaguinem arteriæ poſt aneuryſma eundem

 adi-

(a) *Du mouv. du ſang. arteriel chap.* 3. *c.* 55.
(b) *Chap.* 3. *c.* 55., *&* 56.

adipiſci motum, eandemque velocitatem in arctiori arteria, quam habebat antequam ingrederetur in ipſum aneuryſma idem Auctor decernit. Quod eſt contra hydraulicas, & hydroſtaticas leges, & contra experimenta multis præſentibus a nobis habita.

83. Tertio (*a*) tradit; abſciſo in ranis corde, & ſublato motu ſanguinis, ranam vivere, ſaltare, ſuoſque muſculos excercere; ut ego quoque in ranis obſervavi. Ab hoc experimento arguit laudatus Hallerus, muſculorum motum ſine arteriarum concurſu, & ſanguinis auxilio a ſolis nervis haberi. Hanc univerſalem con-

(a) *De cauſes du mouv. du Ccuer Chap. 6. c. 163.*

concluſionem falſam oſtendunt horum animalium natura ab humana tam diverſa, nec non experimenta Stenonis, Gaſp. Bartholini (*a*), & ea quæ & Bononiæ, & Venetiis, & Patavii ab incomparabili noſtro Morgagnio, qui jure, ac merito Anatomicorum Princeps appellatur, ſæpius inſtituta fuere.

84. In experimentis Celeberrimi Morgagnii (*b*), devicta, aut compreſſa arteria in canibus, ovibus, aliiſque ſimilibus viventibus animalibus, illico ceſſat omnis muſculorum motus in cruribus poſterioribus:

ſo-

(a) *De nervorum uſu in motu muſculorum Epiſtola ad Oligerium Jacobæum, quæ extat in fine ejus obſervationum de ranis. Pariſiis* 1682. *c.* 102.

(b) *Adverſaria Anat. II. Animadverſio VIII. c.* 19.

ſoluta, & libera reddita arteria, protinus muſculis crurum amiſſus redditur motus.

85. Cæterum Halleri experimentum ſuperius allatum novum non eſt; hoc enim confectum jam fuit ab Oligerio Jacobæo (*a*). Hic ranas poſt ablatum cor integras horas vivere in aquis diſcurſantes vidit; quod teſtantur Boylæus, (*b*) Gaſp. Bartholinus (*c*). In aliis animalibus accidere aſſerit Franciſcus Redius, nempe in vipera (*d*), & in piſce torpedine

(a) *Obſervationes de ranis*. *Cap*. 3. *Anat. ranarum*, c. 34.

(b) *Exercitationes circa utilitatem philoſophiæ naturalis, experimentalis propoſitæ a Roberto Boyle Geneve* 1654.

Pars 2. *exercitatio* 1. *c*. 113. § 22.

(c) *Epiſt. citat. c*. 89.

(d) *Lettera ſopra alcune oppoſizioni fatte alle ſue oſſervazioni intorno alle vipere*. *T*.2.*p*.77. *Venezia* 1711.

ne (*a*), qui per tres horas continuas, demto corde, non deſiit manifeſtare evidentiſſima ſigna motus, & ſenſus, quibus ultimo cauda deſtituebatur, & aliam torpedinem ante multas horas mortuam, & frigore conſtrinctam movere caudam vidiſſe teſtatur. Similia phænomena egomet anatomica ſectione in ſex lacertis conſpexi. Id tamen mirum non eſt, quoniam lumbrici terreſtres, ut ſæpe expertus ſum, per menſes, & menſes ſine capite, & corde vivunt, & moventur; imo partes abſciſſæ feruminantur, & conſolidantur, nec non abſciſſas ſcolopendrias per dies moveri progreſ-

(c) *T. 2. p. 43. Eſperienze intorno a coſe naturali.*

greſſivo motu, uti etiam cochleas nudas obſervavi.

86. Si aliquid impoſterum de his adnotabo, tibi ſcribam. Achillis Tendinis iconem ſubjicio, ut αὐτοψίᾳ nervoſas ejus propagationes videas. Vale, &

Qua potes excuſa, nec amici
deſere cauſam,

Nam

. . . ἐγὼν ἐρέων ὥς μοὶ δοκεῖ εἶναι ἄριστα.

Dabam Patavii v. *Id. Decembr.*
CIƆIƆCCLVI.

TABULÆ EXPLICATIO

Pars poſterior Tendinis Achillis cruris ſiniſtri hominis exprimitur.

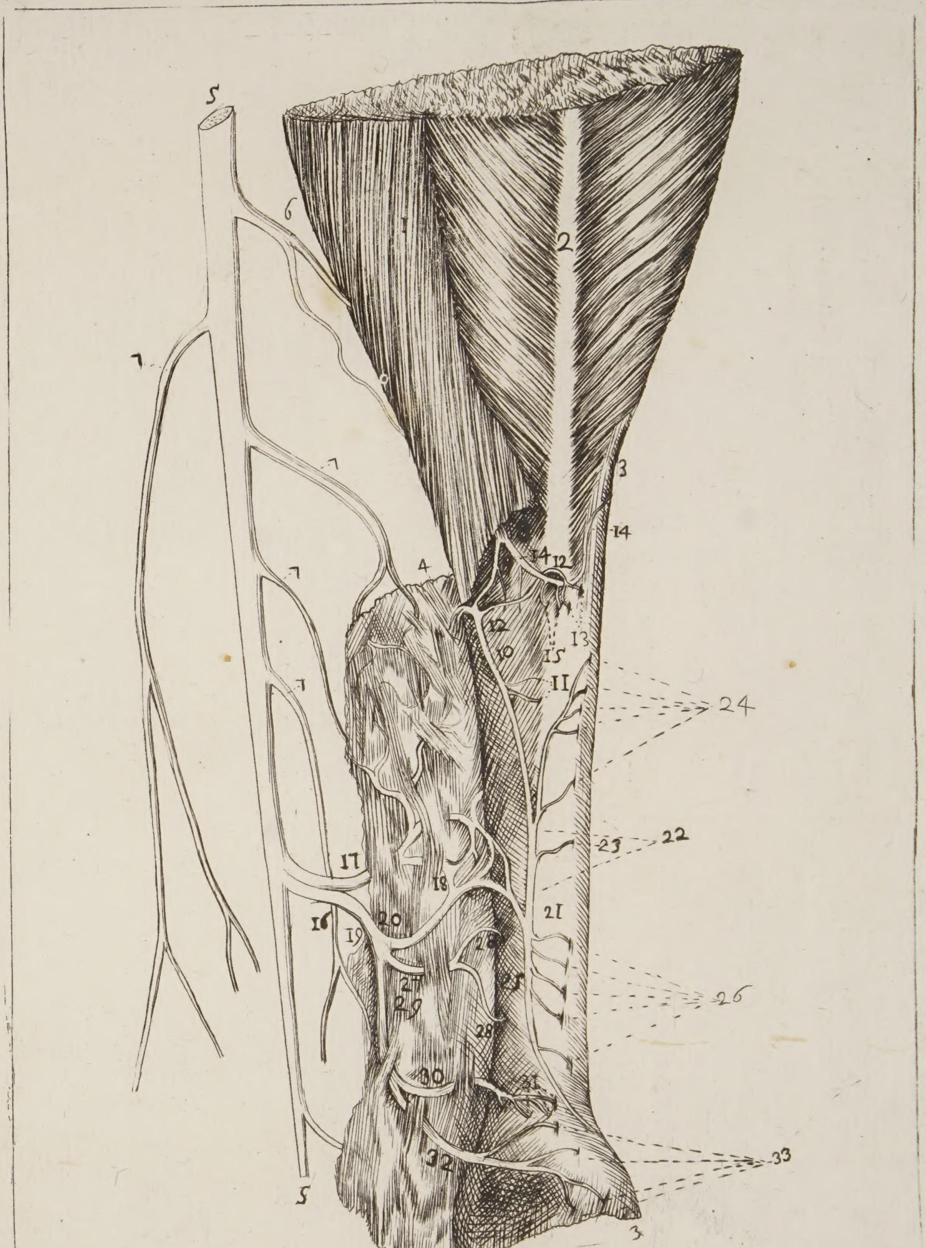
1. *Portio muſculi gaſtrocnemii.* 2. *Portio muſculi ſolæi* 3.3. *Tendo Achillis.* 4. 4. *Ejus vagina deducta, ut videantur nervi.* 5. 5 *Nervus iſchiaticus cruralis internus.* 6 *ejus ramus muſculum gaſtrocnemium ingrediens.* 7.7.7.7. *alii ejuſdem nervi rami.* 8 *Nervus, qui ut appareat, partem muſculi gaſtrocnemii abſcindere opus fuit.* 9 *iſtius unus ramus dexter.* 10 *ramuſculus, qui dat Tendini* 11 *duo filamenta nervea.* 12

F *Ra-*

Ramuſculus alter, qui duobus filamentis 13 pariter intrat Tendinem. 14. 14 Ramus ſiniſter nervi 9 concedens Tendinis ſubſtantiæ duo ramuſculos 15. Hic 16 a nervo iſchiatico egrediuntur duo rami, quorum ramus 17 in alios ſubdiviſus vaginam contexit, unoque uervoſo filamento unitur cum 18 ramuſculo nervi 19 qui dividitur in tres ramos, quorum unus 20 in 21 duos ramuſculos facit, nempe 22, qui ſex filamentis 23. 24 penetrat Tendinem. 25 eſt ſecundus ramus concedens Tendini quinque nervoſa filamenta 26. Secundus ramus 27 nervi 19, qui ſolum ſimplici diviſione permeat Tendinem in 28. Tertius ramus 29 nervi pariter 19, qui primo dividitur in

30.

30, *emittitque quattuor ramuſcolos* 31, *qui intrant Tendinem. Secundo dividitur in* 32, *a quo quattuor filamenta exeunt Tendinem etiam iſta ingredientia*. 33.

5
6
1
2
3
14
14
12
4
12
10
15
13
11
24
23
22
17
18
21
16
19
20
26
29
28
30
31
33
32
5
3
4